

Datum

2019-10-22

Diariennr (åberopas)

A354.563/2019

Saknr

000

Er referens

Ju2019/02411/

L4

Regeringskansliet

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L4@regeringskansliet.se

Promemorian En strängare syn på vapenbrott och smuggling av vapen och explosiva varor (Ds 2019:14)

Sammanfattning

Polismyndigheten välkomnar förslagen och bedömer att de kan antas bidra till att motverka illegal hantering och införsel av vapen och explosiva varor, vilket är högst angeläget.

De föreslagna ändringarna av kvalifikationsgrunderna för grovt och synnerligen grovt vapenbrott kan antas medföra en markant ökning av antalet brott som kan komma att rubriceras som grova respektive synnerligen grova. Ändringarna innebär vidare konkretiseringar och förtydliganden, vilket är positivt bl.a. ur ett brottsutredningsperspektiv.

Kvalifikationsgrunder för grova brott

Vapen eller explosiva varor av särskilt farlig beskaffenhet

Polismyndigheten delar i allt väsentligt det som redovisats i promemorian om vilka vapen och explosiva varor som ska anses vara av särskilt farlig beskaffenhet och likaså skälen till att dessa ska betraktas som särskilt farliga. Det är positivt att de föreslagna ändringarna synliggör och förtydligar vilka omständigheter, t.ex. i fråga om vapens utformning och tekniska egenskaper, som är av vikt att beakta och bedöma för att ett brott ska rubriceras som grovt. Exempelvis kriminalteknikers arbete kommer att underlättas när de kan koncentrera sina undersökningar på sådant som är av direkt betydelse för bedömningen. Resultatet förväntas bidra till bättre underlag i såväl brottsutredningar som efterföljande domstolsprocesser.

Polismyndigheten delar uppfattningen att alla vapen i kaliber 9 mm Parabellum, eller annan kaliber med samma eller motsvarande anslagsenergi, ska anses utgöra vapen avsedda för särskilt kraftfulla patroner och därmed normalt vapen av särskilt farlig beskaffenhet. En sådan ändring förväntas medföra en tydlig effekt i praktiken avseende antalet brott som kan bedömas som grova. En beräkning baserad på det totala antalet vapen som Nationellt forensiskt centrum (NFC) undersökte år 2018 visar att andelen vapen som kvalificerar för grovt vapenbrott ökar markant, från ca 8 % till ca 46 %.

Att utgå ifrån civil helmantelkula som en slags normkula vid värderingen av olika kultypers farlighet är relevant, eftersom den kulan är den vanligaste förekommande kultypen i kriminella sammanhang. Utifrån dessa kulors generella förmåga till penetration och sårskador är det rimligt att betrakta militära helmantelkulor samt expanderande hål- och blyspetskulor som mer farliga än normkulan och solida blykulor som mindre farliga än denna. Det bör understrykas att resonemanget endast är relevant vid jämförelse mellan olika kultypers farlighet och innebär således inte att vissa kultyper är ofarliga, eftersom i stort sett alla projektiler som skjuts ut med krutladdning har potential att ge upphov till livshotande skador om vitala organ träffas.

Polismyndigheten instämmer i att ett vapen som är litet och lätt att dölja normalt bör kunna anses vara av särskilt farlig beskaffenhet. Det kan tilläggas att NFC för närvarande bedriver ett harmoniseringsarbete inom den forensiska verksamheten i syfte att fastställa en lämplig gräns för när ett vapen ska anses vara litet och lätt att dölja.

Polismyndigheten välkomnar att omgjorda start- och tårgasvapen bör kunna betraktas som vapen av särskilt farlig beskaffenhet. Start- och tårgasvapen som modifierats för utskjutande av projektiler bör normalt anses vara av särskilt farlig beskaffenhet på grund av på sin utformning. Denna vapenkategori utgör en stor och växande andel av de vapen som förekommer i kriminella sammanhang samt är vanligt förekommande vid skjutningar. Start- och tårgasvapen är lätta och billiga att anskaffa. Gemensamt för de omgjorda vapnen är att de inte ursprungligen varit avsedda för att skjuta ut projektiler utan att de har modifierats för detta på olika sätt. Vapnen är alltså inte avsedda för faktiskt skytte och är ofta behäftade med allvarliga brister bl.a. i fråga om precision. Ett sådant förtydligande skulle sända en tydlig signal och undanröja eventuella tvivel om denna vapenkategoris farliga beskaffenhet samt i väsentlig mån också underlätta arbetet för undersökande kriminaltekniker och forensiker.

Polismyndigheten instämmer i att det vid bedömningen av en explosiv varas farlighet särskilt bör beaktas om varan är konstruerad på ett sådant sätt att den relativt enkelt kan orsaka stora skador. Farligheten hos en explosiv vara beror på dess sprängkraft, konstruktion, splittereffekt och lätthet att initiera. Beträffande explosiva varor av särskilt farlig beskaffenhet och s.k. bangers som omnämns i promemorian kan följande nämnas. Cobra 8 innehåller ca 100 g knallsats, d.v.s. en blandning av kaliumperklorat och aluminium. Därutöver förekommer också pyrotekniska produkter som innehåller betydligt större mängd knallsats. Cobra 20 har visat sig vara av varierande innehåll och mängd.

Gärning som ägt rum i kriminell miljö

Polismyndigheten välkomnar införandet av kvalifikationsgrunden för grovt brott som innebär att det särskilt ska beaktas om vapnet eller den explosiva varan innehafts eller hanterats i kriminell miljö.

Polismyndigheten anser emellertid att det kan finnas behov av förtydliganden i fråga om vad som ska anses utgöra "kriminell miljö", vilket inte är något lättolkat begrepp. Sådana förtydliganden kan förväntas underlätta den framtida tillämpningen av den nya kvalifikationsgrunden och bidra till ökad enhetlighet i bedömningarna. Förtydliganden föreslås i följande avseenden.

Grundläggande är att begreppet "kriminell miljö" behöver tolkas på så sätt att det inte bara tar sikte på fysiska platser utan även kriminella sammanhang i vidare bemärkelse. Det vore också önskvärt att lyfta fram exempel på omständigheter som – tillsammans eller var för sig – kan tala för att det är fråga om en kriminell miljö. Sådana omständigheter kan vara tillhörighet till kriminell gruppering, förekomst av hotbild som kan kopplas till en kriminell miljö, bärande av skyddsväst eller samtidig hantering av narkotika.

Frågan om kriminell tillhörighet är komplex, vilket kan medföra att den nya kvalifikationsgrunden i praktiken riskerar att bli tandlös. I dagens samhälle torde det vara förknippat med särskilda svårigheter att fastställa och bevisa att en person har en viss kriminell tillhörighet även om personen är aktiv i kriminella kretsar. Svårigheterna hänger samman med brottsutvecklingen. Sedan drygt tio år tillbaka begås de nu aktuella brotten i allt större utsträckning av oorganiserade nätverk och grupperingar som saknar fasta strukturer och annat som ofta kännetecknar tillhörighet.

Förslag till flera uttryckliga kvalifikationsgrunder

Det kan vara relevant att även skärpa synen på fall då konkret risk förelegat för faktisk användning av vapen eller explosiva varor. Sådana fall bör anses klandervärda i hög grad.

Det kan därför övervägas om det är lämpligt att införa en ny uttrycklig kvalifikationsgrund för de grova brotten som innebär att det särskilt ska beaktas att det funnits konkret risk för att vapnet eller den explosiva varan kunnat komma till brottslig användning. En sådan kvalifikationsgrund kan omfatta de fall då konkret syfte funnits att använda vapen eller explosiva varor som hjälpmedel för att begå annat brott, t.ex. mord, rån eller olaga hot. Den skulle också träffa hantering av vapen och explosiva varor som äger rum utanför kriminella miljöer. Därmed undviks den avgränsningsproblematik som är förenad med begreppet "kriminell miljö".

Det finns även anledning att överväga om en ny uttrycklig kvalifikationsgrund för grovt brott bör tillkomma som tar sikte på när utomstående på annat sätt kan komma i kontakt med vapen eller explosiva varor och risk för allvarlig skada därmed uppstår. En sådan kvalifikationsgrund kan omfatta fall då vapen eller explosiva varor på grund av hur de förvarats eller sammanhanget de hanterats i medfört konkret risk för att utomstående, bl.a. barn, använder dessa och därigenom allvarligt skadar sig själva eller andra.

Kvalifikationsgrunder för synnerligen grova brott

Polismyndigheten välkomnar de föreslagna ändringarna av kvalifikationsgrunderna för synnerligen grova vapenbrott och brott mot tillståndsplikten för explosiva varor.

I beslagsärenden är det ovanligt att det förekommer större volymer av vapen av särskilt farlig beskaffenhet. Det mest vanliga är att endast ett fåtal sådana vapen tas i beslag och undersöks i samma ärende. Den föreslagna ändringen i fråga om vapenbrott skulle därmed spegla verkliga förhållanden betydligt bättre. Polismyndigheten bedömer vidare att den ändringen kommer att leda till en signifikant ökning av antalet synnerligen grova vapenbrott.

En beräkning utförd av NFC utifrån vad som för närvarande anses utgöra "vapen av särskilt farlig beskaffenhet" och utgångspunkten att fler än fem automatkarbiner krävs för det ska bli fråga om "ett stort antal vapen" visar att endast ca 0,6 % av 2018 års totala antal ärenden, i vilka vapen tagits i beslag och undersökts, kvalificerar för synnerligen grovt vapenbrott. Med det nya förslaget avseende vad som ska utgöra "vapen av särskilt farlig beskaffenhet" och antagandet att två eller flera sådana vapen krävs för att det ska bli fråga om "flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet" skulle däremot 7,9 % av 2018 års ärenden kvalificera för synnerligen grovt vapenbrott. Sammanfattningsvis förväntas alltså förslaget få tydlig effekt i praktiken.

Gällande explosiva varor är ett exempel på vad som bör kunna komma i fråga för rubriceringen synnerligen grovt brott mot tillståndsplikten, hemtillverkade och lättinitierade peroxidsprängämnen. Sådana har redan förekommit i större dåd på flera håll i Europa.

Smuggling av vapen och explosiva varor

Polismyndigheten välkomnar förslagen om strängare syn på smuggling av vapen och explosiva varor. Majoriteten av de vapen och explosiva varor som kriminella har tillgång till bedöms vara insmugglade till landet. För att få stopp på skjutningar och sprängningar i kriminella miljöer är det därför mycket angeläget att hindra införsel av illegala vapen och explosiva varor.

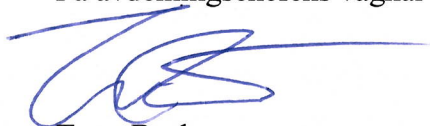
Konsekvenser för Polismyndigheten

Vissa av förslagen kan antas leda till en ökad användning av straffprocessuella tvångsmedel, vilket innebär en större arbetsmängd för polisen jämfört med vad som är fallet idag.

Detta remissvar har beslutats av juristen Tony Back efter föredragning av juristen Cassandra Utas Stokic. I den slutliga handläggningen har även deltagit enhetschefen Magnus Roglert, gruppcheferna Johan Hasselmark och Annika Carlsson, verksamhetsexperten Liselotte Nielsen Sundberg, processledaren Joakim Norenhag, förste forensikern Patrik Hertzman och handläggaren Johan Gustafsson. Rikspolischefen Anders Thornberg har informerats om ärendet.

POLISMYNDIGHETEN

På avdelningschefens vägnar

Tony Back

Cassandra Utas Stokic

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Arbetsstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli